

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Union eller demokrati

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1996

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

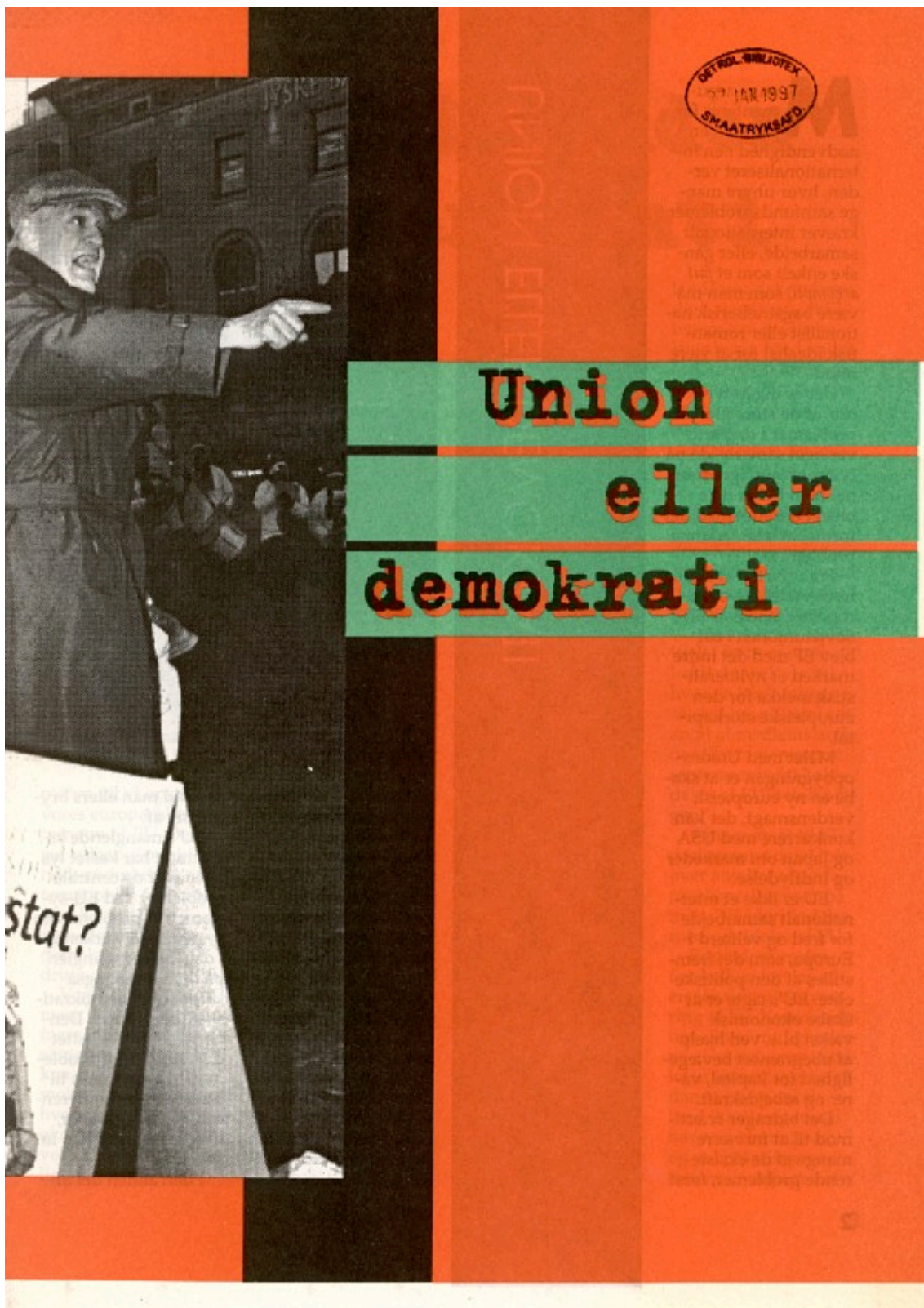
Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Kommentar: 2. udgave

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Mange argumenterer for EU som en nødvendighed i en internationaliseret verden, hvor uhyre mange samfundsproblemer kræver internationalt samarbejde, eller ganske enkelt som et *fait accompli*, som man må være bagstræberisk nationalist eller romantisk idealist for at være imod.

Der er ingen tvivl om, at de store globale problemer i dag kræver øget samarbejde på tværs af landegrænserne. Men EU er ikke blevet oprettet med det formål at løse sådanne problemer.

Fra i starten at skulle have været et vesteuropæisk modsvar til Sovjetunionen i øst – blev EF med det indre marked et nyliberalistisk mekka for den europæiske storkapital.

Målet med Unionsopbygningen er at skabe en ny europæisk verdensmagt, der kan konkurrere med USA og Japan om markeder og indflydelse.

EU er ikke et internationalt samarbejde for fred og velfærd i Europa, som det fremstilles af den politiske elite. EU's sigte er at skabe økonomisk vækst bl.a. ved hjælp af ubegrænset bevægelighed for kapital, varer og arbejdskraft.

Det bidrager tværtimod til at forværre mange af de eksisterende problemer, først

UNION ELLER DEMOKRATI

og fremmest de sociale og miljømæssige. Med andre ord, EU er en del af problemet.

EU har kun ringe legitimitet i befolkningernes øjne, og derfor har EU-politikerne siden udformningen af Maastricht-trakaten søgt at puste liv i en ny "europæisk identitet". Dvs. i virkeligheden et forsøg på at opbygge en slags ny nationalisme omkring EU, i stedet for en internationalisme, der solidariserer sig med omverdenen. Altså lige det modsatte

af hvad man ellers bryster sig af.

EU's manglende legitimitet har kastet lys over et af de centrale problemer ved EU-systemet; et problem som systemet selv erkender i dag. Det er manglen på demokrati, også kaldet det "demokratiske underskud". Denne pjece vil kortfattet diskutere disse problemer, bl.a. i relation til EU-regeringskonferencen, og redegøre for, hvorfor de ikke kan løses i EU.

I den anden del af

FOTO: JOHN HANSEN

pjecen vil vi opstille vores europæiske alternativ til EU. Det tager udgangspunkt i nødvendigheden af internationalt og europæisk samarbejde, men tager også den demokratiske udfordring op.

Vores sigte er både mere demokrati og mere internationalt samarbejde. Hvordan kan man udvide demokratiet i en verden, hvor globaliseringen af økonomien åbenlyst er ved at undergrave mulighederne for det?

EU har altid været meget udemokratisk opbygget og karakteriseret ved en lukkethed, der skyldes, at EF-administrationen i sin tid opbyggedes efter fransk centralistisk mønster. Et forhold som de ansvarlige politikere har undskyldt med, at EU var et internationalt mellemstatsligt samarbejde.

Derfor behøvede lukketheden ikke være et problem, da de væsentligste beslutninger blev truffet på nationalt plan, hvor der var demokratisk indflydelse og kontrol.

Med en Unionsudvikling, hvor stadig flere væsentlige beslutninger træffes i det centrale Unionsapparat, bliver den udemokratiske struktur imidlertid et særdeles alvorligt problem, som ikke ændres ved tom tale om "åbenhed" eller "nærhed", eller ved at give det fjerne EU-parlament flere beføjelser.

Og heller ikke, som de mest unionistiske EU-tilhængere mener, ved at gøre EU til en egentlig føderation eller forbundsstat.

Det vil uundgåeligt

medføre yderligere af-demokratisering af samfundene, når afstanden mellem almindelige vælgere og beslutningtagerne øges med en centralisering af magten i EU.

EU-regeringskonferencen betyder mere magt til EU

Hovedemnet for EU-regeringskonferencen, der startede i marts 1996 og sikkert afsluttes i 1997, er en revision af Maastricht-traktaten.

Ifølge regeringernes forberedelsesgruppe og "refleksionsgruppens" rapport fra december 1995 er formålet med revisionen at opnå en i EU-sproget såkaldt "effektivisering af Unionen" for at kunne opfylde hovedmålet om "opretholdelse af en stærk europæisk integration".

Dette begrundes først og fremmest med den kommende udvidelse af EU, dvs. især de central- og østeuropæiske landes indlemmelse i EU, som blev besluttet på EU-topmødet i Essen i december 1994.

At optage så mange

lande gør det nødvendigt, siger man, at EU lettere kan træffe beslutninger. Med andre ord, der skal foretages institutionelle ændringer, som giver EU mere magt.

Konkret er det vigtigste, som skal drøftes:

- flertalsafgørelser på næsten alle områder i Ministerrådet (ministre fra EU-landenes regeringer) samt mindre stemmевægt til de små lande, eventuelt i form af et såkaldt dobbelt-flertal, hvor en beslutning også skal have flertal i et antal af medlemslande, der tilsammen repræsenterer mindst halvdelen af EU-befolkningen;

- mere magt til EU-parlamentet og et loft over antallet af parlamentsmedlemmer på max. 700 i forbindelse med udvidelse af EU.

Endvidere er der forskellige forslag til en såkaldt effektivisering af EU-Kommissionen. En af mulighederne er at reducere antallet af kommissærer, sådan at hvert enkelt land ikke længere vil have en kommissær, og at kommissærer fremover udpeges af

FOTO: KARSTEN CLAUSEN

Kommissionens formand.

På vej mod et overnationalt EU

Når der tales om at træffe beslutninger i Ministerrådet med flertalsafgørelser betyder dette i dag ikke simpelt flertal, men "kvalificeret flertal". Det vil med det nuværende antal medlemslande sige, at der skal 62 stemmer til at kunne træffe afgørelser ud af ialt 87, men også at der skal flere end 25 stemmer til at blokere for en beslutning.

Danmark har i øjeblikket 3 stemmer. Det betyder, at en eventuel mindre stemmevægt til de små lande kan få store konsekvenser for dem, i det det bliver endnu lettere at stemme dem ned.

Det fremføres, at de små lande har en forholdsvis stor stemmevægt i dag sammenlignet med deres befolkningstal. Men dette er også en form for mindretalsbeskyttelse, når beslutningskompetencen bevæger sig fra at være baseret på enstemmighed, som var reglen i EF før det indre marked (1987), til flertalsafgørelser.

Den værste konsekvens af indførelsen af flertalsafgørelser, kvalificerede eller ej, er imidlertid set fra en demokratisk synsvinkel, at veto retten bortfalder. Alle lande kan stemmes ned på

spørgsmål, der er vitale for dem. I forbindelse med regeringskonferencen tales der endog om i praksis helt at afskaffe veto retten på et område som udenrigs- og sikkerhedspolitikken, hvor der principielt kræves enstemmighed.

Ikke kun ønsker man at indføre flere kvalificerede flertalsafgørelser på området, men også at indføre såkaldte ad hoc-løsninger, sådan at en beslutning f.eks. ikke længere kan blokeres af et enkelt eller to lande.

Des flere flertalsafgørelser, des mere bevæger EU-samarbejdet sig fra at være mellemstatsligt til at få en overnational karakter. Det er netop her, at regeringskonferencen synes at ville tage det helt store skridt. Hvis de store lande får mere stemmevægt, vil EU samtidig blive endnu mere centraliseret i hænderne på de gamle europæiske stormagter.

To af de områder som især er vigtige for at omdanne EU til en stats- eller stormagt, fordi det giver EU en indre sammenhængskraft og et fælles ansigt og ageren udadtil, er udenrigs- og sikkerhedspolitik og det "retlige og indre" område (dvs. asylpolitik, civilretligt og strafferetligt samarbejde og politisamarbejde).

Disse områder er i dag de eneste, hvor

man principielt træffer beslutning med enstemmighed. Her tales der nu om – helt eller delvist – at indføre flertalsafgørelser eller afskaffe veto retten.

Baggrunden for ønsket om også at indføre flertalsafgørelser her er især at sikre en styrkelse af Unions-udviklingen, fordi man frygter, at optagelsen af mange nye lande vil virke hæmmende på EU-integrationen.

EU-systemet

Adskillige forhold gør en demokratisering af EU til en umulighed. En af dem er systemets indretning.

Medlemslandene er ikke stillet lige som principielt i et normalt mellemstatsligt samarbejde (f.eks. FN), men får tildelt stemmer i Ministerrådet efter deres størrelse og betydning. De små lande har i dag 2-5 stemmer, mens de største lande har 10.

Som tidligere nævnt er EU-apparatet et centralistisk og uigennemskueligt system, hvor den væsentligste indflydelse foregår ved hjælp af lobbyisme. EU-Kommissionen er præget af lukkethed, og i almindelighed diskuterer Ministerrådet og træffer beslutninger bag lukkede døre. Selv beslutningerne er af og til uigennemskuelige på grund af tillægsbemærkninger og erklæringer.

EU-Kommissionen er et ikke-demokratisk valgt organ, hvis medlemmer udpeges af de nationale regeringer. Hvis dette i fremtiden bliver Kommissionsformandens opgave, vil det blot afskaffe enhver rest af demokratisk indflydelse. Det er kun Kommissionen, som kan stille lovforslag, og den har den udøvende magt sammen med Ministerrådet.

EU-parlamentet kan hverken stille forslag, andet end via Kommissionen, eller lovgive, men har på visse områder muligheder for at nedlægge veto eller en høringsret. EU-parlamentets indflydelse har hidtil især betydet, at beslutningsgangen på de områder, hvor parlamentet inddrages, bliver mere besværlig og langsommelig. Regeringskonferencen synes ikke at ville give EU-parlamentet den initiativret, som der har været talt om.

Imidlertid tyder alt på, at parlamentet vil blive styrket ved en nedskæring af antallet af procedurer, herunder en udvidelse af den "fælles beslutningsprocedure" – dvs. hvor Ministerrådet og parlamentet begge inddrages i beslutningstagningen.

EU-domstolens beføjelser er både at fortolke traktaten og afgive dom. I praksis vil domstolen altid døm-

me, så det styrker integrationsprocessen i EU.

I dette er der intet nyt. Maastricht-traktaten har også indført en ombudsmandsinstitution. En i og for sig naturlig følge af det nye Unionsborgerskab.

Konsekvensen er, at EU-ombudsmanden stilles over den danske ombudsmand på de områder, der hører under Unionen. Hertil kommer, at EU-direktiver har fortrin over danske love, ligesom EU-ret har fortrin over dansk ret.

Regeringskonferencen og "borgerne"

"Unionens største interne udfordring er at genvinde den folkelige opbakning. Derfor må den væsentligste opgave for den kommende reform være at styrke Unionens legitimitet i befolkningens øjne." (refleksionsgruppens rapport, s. 4)

EU har et grundlæggende legitimeringsproblem: Det skyldes blandt andet at integrationen gennemføres med kun et minimum af demokratisk godkendelse.

Hertil kommer en stigende folkelig utilfredshed med de samfundsmæssige konsekvenser og forhold som den store arbejdsløshed og miljøforurening.

Der har været en voksende reaktion i

EU-landene mod udviklingen koblet med mistillid til de etablerede politikere. Det har forløbet af de danske folkeafstemninger og det svenske EU-parlamentsvalg i september 1995 været udtryk for.

Men det viste sig også i de store strejker og demonstrationer i 1996 i f.eks. Tyskland, Grækenland og i det øvrige sydlige Europa; aktioner, som reelt var protester imod regeringernes økonomiske tilpasning til kriterierne for optagelse i den Monetære Union.

Manglen på demokrati i EU og befolkningernes utilfredshed med EU-udviklingen har typisk ikke påkaldt sig den politiske elites opmærksomhed før nu, da folkelig modvilje kan risikere at true godkendelsen af den reviderede Maastricht-traktat efter regeringskonferencen, som det f.eks. blev vurderet i refleksionsgruppens rapport.

Deraf ønsket om at "genvinde den folkelige opbakning".

Men typisk nok var mange af bemærkningerne om "europæernes" voksende utilfredshed blevet betydeligt afsvækket, og nogle er endog helt forsvundet i den sidste udgave af rapporten fra december 1995.

Dette gjaldt også et tidligere forslag om at gennemføre en samlet folkeafstemning i alle EU-lande om resultatet

af regeringskonferencen.

Tom retorik om "åbenhed" og "nærhed"

Hvordan vil EU da "styrke Unionens legitimitet i befolkningens øjne", hvis man ikke mener, at befolkningerne skal spørges om deres mening?

Refleksionsgruppen foreslog bl.a. at tage fat på de problemer (bl.a. arbejdsløshed og miljø), som optog "Unionens borgere" mest. Men havde så i øvrigt kun helt traditionelle borgerlige svar på disse problemer, som f.eks. at jobkabelsen især fremmes ved økonomisk vækst og styrkelse af erhvervslivets konkurrenceevne.

Men refleksionsgruppen foreslog også, at "borgernes fremmedgørelse over for Unionen" skulle løses gennem en "korrekt og systematisk anvendelse af principperne om demokrati, effektivitet, åbenhed, nærhed og solidaritet". For at sikre "åbenheden" anbefaledes bl.a. "PR, oplysning og høringer" samt forenkling af traktatens tekst.

Det britiske dagblad *The Guardian* vandt i 1995 en sag om aktindsigt ved EU-domstolen. Imidlertid er der ikke enighed mellem EU-landene om at indføre et generelt princip om adgang til Unionens dokumenter.

Åbenhed har der i praksis vist sig at være næsten intet af i EU. Ritt Bjerregaards lille mislykkede aktion med sin dagbogsudgivelse, der vist nok skulle bidrage til det modsatte, har til fulde demonstreret tingenes tilstand.

De nationale parlamenters muligheder for tilsyn og kontrol med deres regerings optræden skal styrkes: De skal modtage lovforslag tidligere end nu, og de skal inddrages i et tættere samarbejde med EU-parlamentet.

Men dette er en narresut, når de nationale parlamenters indflydelse under alle omstændigheder svækkes ved indførelse af flertalsbeslutninger på næsten alle områder. Hermed kan de nationale parlamenter – og befolkningerne – alligevel stemmes ned på vitale spørgsmål, uanset hvor længe og hvor meget lovforslagene er blevet diskuteret.

"Nærheden" er i virkelighedens verden en smart dansk oversættelse af Maastricht-traktatens "subsidiaritetsprincip" for lettere at kunne føre den danske befolkning bag lyset. I virkelighedens verden er subsidiaritet et underordningsprincip: dvs. at kun det, som EU har besluttet ikke skal afgøres på EU-niveau, kan besluttes "nært" – på nationalt eller lokalt niveau.

Dvs. det stik modsatte af fortolkningen i den såkaldte Edinburgh-aftale fra december 1992 og regeringens løfter til danskerne op til den anden folkeafstemning om Maastricht-traktaten den 18. maj 1993.

Refleksionsgruppen henviste da også kun til "en korrekt anvendelse af nærheds- og proportionalitetsprincippet," som løsning på spørgsmålet om nærhed. Men den understregede, at princippet ikke måtte bruges til "at indskrænke Unionens beføjelser" eller til "renationalisering af fælles politikker".

Dvs. der lægges ikke op til større nærhed. Tværtimod vil regeringskonferencen centralisere endnu flere beslutninger end de mange, vi har set siden Maastricht-traktatens ikrafttræden i 1993.

Den megen tale om, at regeringskonferencen vil skabe mere "åbenhed" og "nærhed", er således tom retorik. EU er et bureaukratstyret, hvis forståelse af demokrati begrænser sig til nødtørftig information og især PR over for "borgerne".

EU-Kommissionen anvender store midler på PR for at overbevise befolkningerne om Unionens velsignelser. Især har man søgt at vinde kvindernes gunst, da de vurderes at være særligt kriti-

ske. I januar 1996 indledte Kommissionen en ny PR-kampagne for den fælles mønt "euro-en", der blev navngivet på EU-topmødet i Madrid i december 1995, og som efter planerne senest skal være på gaden som mønt i 2002.

Schengen-konventionen, hvor Danmark er observatør, og hvor dansk deltagelse sandsynligvis vedtages i denne folketingssamling, og politisamarbejdet i Europol-konventionen skal vedtages i en snarlig fremtid. Også det vil betyde mere centralisering og mindre nærhed.

Hvad værre er: De to konventioner vil medføre øget hemmelig overvågning og kontrol med borgerne og dermed også undergrave borgernes retssikkerhed.

Mere magt til EU-parlamentet?

Det stærkt føderalt indstillede EU-parlament har længe ført kampagne for mere magt.

Et eksempel var da parlamentet i 1994 skulle godkende den nye Kommission.

I Kommissionen synes der også at være politisk fodslag til både et samarbejds- og konkurrenceforhold i forhold til EU-parlamentet, så begge parter kan tilkæmpe sig mere magt på bekostning af de nationale

parlamentar og regeringer.

EU-parlamentet har i sin rapport med retningslinjer til regeringskonferencen anbefalet, at parlamentet ligestilles med Ministerrådet på alle områder, hvor EU har lovgivnings- og budgetmæssig kompetence.

Parlamentet ønsker også at kunne vælge Kommissionsformanden. Og det går ind for flertalsafgørelser på alle områder undtagen det forfatningsmæssige.

Også når der i debatten herhjemme har været forslag fremme om, hvordan man eventuelt kunne udbedre det "demokratiske underskud" i EU, er de som regel gået i retning af at give EU-parlamentet mere af et almindeligt nationalt parlaments beføjelser.

Den danske regering taler meget om betydningen af at styrke demokratiet i forbindelse med den kommende regeringskonference. Nøgleordene her er, foruden "åbenhed" og "nærhed", et styrket EU-parlament.

Men en styrkelse af EU-parlamentet er ikke et svar på det "demokratiske underskud". Følgen er en tilsvarende svækkelse af de nationale parlamenter. Det er også en absurditet at forestille sig, at EU-parlamentet med sine nu 626 medlemmer skal kunne repræsentere de over 350

mio. menneskers interesser, som lever i EU-landene i dag.

Den danske befolkning vil blive repræsenteret med 16 medlemmer, som tilsammen skal dække det danske politiske spektrum! Og måske endnu færre, når EU udvides. Danske parlamentarikere vil drukne i denne forsamling.

Dertil kommer, at de

politiske partier er sluttet sammen i nogle ret uhomogene overnationale partigrupperinger, som kalder sig liberale, kristeligt-demokratiske, socialistiske osv., men som uundgåeligt vil være domineret af de store landes store partier. I hvor høj grad vil der her kunne tages hensyn til specielle danske vinkler og pointer?

Der vil ikke blive tale om, at EU-parlamentsmedlemmerne bliver gjort politisk ansvarlige, men tværtimod om ansvarsforflygtigelse. Og industriens lobbyister vil stadig udøve en dominerende indflydelse på EU-parlamentarikerne ligesom nu.

Der vil helt naturligt ske en afdemokratisering og afpolitisering

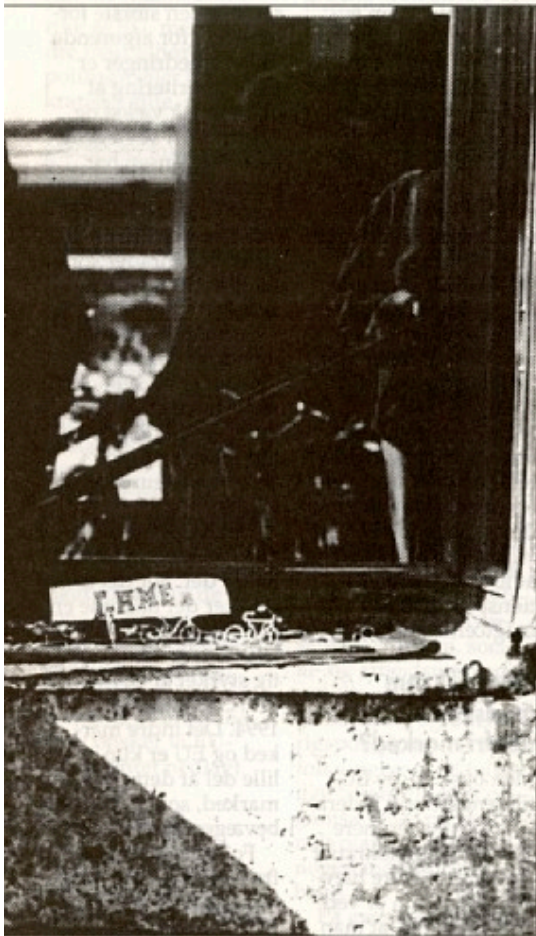

FOTO: GERT PETERSEN

af samfundene i EU, som vil øges, des flere områder, der overføres som EU-kompetence, og des mere magt der overføres til EU-institutionerne, herunder EU-parlamentet.

Et føderalt EU?

Disse problemer vil være de samme, hvad enten EU forbliver et i princippet mellem-

statsligt samarbejde, der hovedsageligt forgår overstatsligt, som er den udvikling, vi ser for øjeblikket. Eller det udvikler sig til et føderalt (evt. konføderalt) EU, dvs. en egentlig ny statsdannelse.

Fuldblods føderalister argumenterer for, at kun et føderalt eller konføderalt EU – Europas Forenede Stater – kan demokratisere EU.

UNION ELLER DEMOKRATI

De forestiller sig, at medlemstaterne skal sikres mindretalsbeskyttelse ved indførelse af et slags senat – eventuelt udviklet fra det nuværende Ministerråd – med to repræsentanter fra hvert medlemsland, i et parlamentarisk to-kammersystem ligesom i USA. Og de mener, at man med et statsforbund kan opnå en klarere og mere hensigtsmæssig fordeling af, hvilke opgaver der skal løses henholdsvis centralt og lokalt.

Et konføderalt system vil betyde, at magtcentraliseringen og de centrale opgaver vil blive væsentligt mere begrænset end i et føderalt. Dette kunne virke mere realistisk i en europæisk sammenhæng med mange forskellige nationalstater.

Men uheldigvis vil det f.eks. være områder som udenrigs- og sikkerhedspolitik og fælles hær og politi, der vil være oplagte som centralmagts ansvarsområder. Dvs. områder som man i høj grad burde være nervøs ved at overlade til EU. Og hverken et føderalistisk eller konføderalistisk system ville fjerne perspektivet om at gøre EU til en ny europæisk stormagt.

Føderalisterne har naturligvis ret i, at en føderalistisk struktur skaber klarere linjer, hvad angår beslutningsniveauet. Specielt

den konføderalistiske model kan komme til at virke mere demokratisk, fordi befolkningen lokalt får mere indflydelse på flere samfundsmæssige områder, end i det EU, som kan blive til virkelighed i slutningen af dette årti.

Men de overser såvel de tidligere nævnte problemer i forbindelse med et stort centralt EU-parlament, som sprog og kulturelle barrierer for at kunne skabe en fælles demokratisk ramme i samfund som de europæiske, hvor det demokrati vi på godt og ondt kender i dag, er udviklet inden for en national demokratisk ramme i modsætning til i USA.

Det skal også bemærkes, at USA langt fra er noget demokratisk idealsamfund, og at nogle af de store demokratiske problemer her ikke kun skyldes det økonomiske system, men også landets størrelse og den politiske struktur.

Her tænkes til dels på centralstyrets aktuelle voksende legitimitetsproblemer, som ikke kun er udtryk for et højreorienteret *backlash*, men også for at forbundsstaten ikke er så hensigtsmæssig og hænger så godt sammen, som man udadtil har givet det indtryk af.

Det er også karakteristisk, at der kun er to store uhomogene poli-

tiske partier, som evner at gøre sig gældende i det politiske liv. To partier der endog ikke er afgørende forskellige i politisk indhold. Magt og indflydelse sikres i udstrakt grad ved hjælp af lobbyisme. Disse forhold taget i betragtning, er det måske ikke så mærkeligt, at under halvdel af vælgerne overhovedet stemmer ved de landsdækkende valg.

Dette er netop problemer, som man allerede kan se i større eller mindre omfang i det nuværende EU. De vil ikke blive mindre af at fortsætte integrationsprocessen og magtcentraliseringen.

Mere EU som modsvar til det fri marked?

Men også andre EU-tilhængere end føderalisterne ønsker mere EU. Socialdemokratiet og mange SF'ere hævder, at det kun er ved at få mere EU, at man kan styre det indre marked og begrænse dets mange negative konsekvenser for befolkningerne og for miljøet: Mere EU-stat til at regulere og mere magt til EU-parlamentet.

Op til regeringskonferencen støtter både Socialdemokratiet og SF flertalsafgørelser i Ministerrådet på miljøområdet for at "styrke miljøet". Men hvad nytter flertalsafgørel-

ser, når den største forhindring for afgørende miljøforbedringer er EU's prioritering af økonomisk vækst og varenes fri bevægelighed. Tendensen har været, at der er sket en forringelse af danske miljøstandarder på afgørende områder som følge af EU-medlemskabet.

Socialdemokratiet mener, at en stærkere EU-stat er nødvendig for at have et politisk modsvar til den ellers tøjlesløse og uindskrænkede europæiske kapital.

Det lyder måske logisk, men der er intet hold i det. For det første sker der allerede en globalisering af kapitalen, som er blevet kraftigt styrket af GATT (WTO)-aftalen fra 1994. Det indre marked og EU er kun en lille del af dette globale marked, som kapitalen bevæger sig i.

For det andet er EU fra begyndelsen blevet opbygget og indrettet sådan, at den sikrer de bedst mulige betingelser for den europæiske storkapital. Dette er selve grundlaget for EU både i sin nuværende og fremtidige form. Indflydelsen på beslutningerne i EU-institutionerne sikres fortrinsvis ved hjælp af lobbyister, og for at have råd til dem må man have penge. Sådan vil det fortsat være.

Det er derfor vanvidt at tale om mere magt til EU-parlamentet

som en demokratisering af EU, med mindre man tilhører den politiske eller bureaukratiske elite, som kan gøre sig håb om en plads ved forhandlingsbordene eller i korridorerne i Bruxelles.

Hvis befolkningerne skal gøre sig håb om at kunne gøre deres indflydelse gældende, hvad angår deres egne leve- og arbejdsvilkår, drejer det sig om at bevare mest mulig magt i de nationale parlamenter.

Derfor går Enhedslisten imod øget magt til EU-parlamentet. Vi ønsker tværtimod at føre magt tilbage til de nationale parlamenter og fastholde vetoet. Miljøgarantien skal traktatfæstes, hvis vi ønsker et bedre miljø. Reelt ønsker vi EU-parlamentet nedlagt.

Et nyt politisk system

Ved at uddybe EU-integrationen, overdrage mere magt til EU's institutioner eller gå endnu videre og etablere et egentligt føderalt EU, er man i virkeligheden ved at opbygge et helt nyt politisk system i EU-landene, væsentligt forskelligt fra de borgerlige demokratier, vi hidtil har kendt.

Mange kritikere har karakteriseret dette nye system som en ny slags "oplyst enevælde". Vi vil især kunne

mærke forskellen i de nordiske lande, hvor det er lykkedes arbejderbevægelsen og de folkelige organisationer at tilkæmpe sig en ganske stor demokratisk indflydelse sammenlignet med de fleste andre EU-lande.

Hvis EU-politikerne får magt, som de har agt, vil de enkelte EU-lande kun bevare kontrol med mere ubetydelige ting. Det danske folketings vil svinde ind til det, der herhjemme svarer til amts- eller kommunal indflydelse på landets anliggender.

Men når det gælder de områder, som er afgørende for almindelige menneskers tilværelse – økonomi, social- og arbejdsmarkeds-politik, miljøpolitik, sikkerheds- og udenrigspolitik mv. – vil befolkningerne, og folkelige bevægelser og organisationer på nationalt plan, knap have nogen indflydelse tilbage.

På grund af de store kulturelle og sproglige forskelle, vil der ikke engang være mulighed for at diskutere disse forhold i fællesskab med befolkningerne i andre EU-lande. Der vil ikke være nogen EU-offentlighed at gøre det i.

Maksimalt vil folkelige og faglige organisationer kunne forsøge at øge deres samarbejde på europæisk plan – men ligesom nu med yderst begrænsede

muligheder for at kunne få indflydelse på EU-systemet. Det vil uundgåeligt medføre en afpolitisering af samfundene og debatten.

Overnationalt eller mellemstatsligt samarbejde

Når der ikke kan skabes et folkeligt demokrati i EU hænger det således sammen med både EU's indhold og struktur – og her både EU's bureaukratiske og overnationale karakter.

Mens det er vanskeligt at forestille sig en fundamental ændring af de kapitalistiske samfundsformer i en overskuelig fremtid, afhænger en udbygning af demokratiet i en europæisk sammenhæng i høj grad af de politiske, økonomiske, sociale og kulturelle fremskridt, som kan opnås inden for nationalstater, nationer og etniske mindretal og i samspillet mellem disse.

Der er intet som tyder på, at nationalstaten eller nationen har udspillet sin rolle som ramme for demokratisk udvikling. Tværtimod har erfaringen med EU hidtil vist, at der ikke eksisterer internationale strukturer, som kan træde i stedet. Når det nationale demokrati – uanset dets begrænsede karakter – undermineres af overnationale strukturer,

opstår der ikke et nyt europæisk demokrati.

Det betyder, at man i virkeligheden afskaffer muligheden for demokratisk indflydelse ved at flytte niveauet for samfundsmæssige beslutninger op på internationalt plan, som man gør, hvis regeringskonferencen f.eks. afskaffer vetoet på næsten alle områder.

Hvis det demokratiske grundlag skal sikres i et internationalt eller regionalt samarbejde, må det derfor nødvendigvis være mellemstatsligt. Dvs. det må foregå på lige fod mellem deltagerlandene, og uden at enkeltlande kan tvinges til at indføre en politik eller regler mod deres egen vilje.

FOTO: SUSAN STØLSVIG

Et Europa uden EU

Som vi nævnte i indledningen kræver en række store globale problemer i dag et internationalt samarbejde. Specielt kan nævnes miljø, bæredygtig udvikling, sikkerhed og menneskerettigheder.

EU er ikke et forum hvor disse store problemer vil blive løst: I EU kommer princippet om den fri markedsøkonomi og kravet om økonomisk vækst før miljø og bæredygtig udvikling. Der skal tværtimod ske et radikalt brud med EU's miljøpolitik for at få iværksat de grundlæg-

gende miljøforbedringer, der er nødvendige i årene fremover.

Den sikkerhedsmæssige tankegang i EU er militær og gammel-dags – bloddannelsestænkning (f.eks. genopbygningen af det gamle koldkrigsinstrument NATO), investeringer i omdannelse af forsvaret og nye våbensystemer. Fremfor investeringer i økonomisk og social forebyggelse af konflikter.

Erfaringen fra det tidligere Jugoslavien er et eklatant eksempel på, at EU har det med at gøre tingene i omvendt rækkefølge. EU

bidrager nu – i beskedent omfang – til en økonomisk og social opbygning i det tidligere Jugoslavien, der er vigtig for at understøtte en eventuel fredsproces.

Men der burde have været en sådan indsats langt tidligere. Næmlig i slutningen af 80'erne da Verdensbanken bidrog til at forværre de økonomiske og sociale forhold i det tidligere Jugoslavien gennem sine økonomiske dikta-ter og dermed også bidrog til at tænde op under et luende bål.

Ved sin senere forhandlede anerkendelses-

politik var EU direkte med til at udløse fire års væbnet konflikt og lidelser for civilbefolkningen.

De sociale problemer, som mange af de central- og østeuropæiske lande befinder sig i i dag som følge af liberaliseringen af økonomien, skyldes også i høj grad økonomiske påbud fra IMF og Verdensbanken og manglende økonomisk hjælp fra Vesten.

De vestlige lande lovede dem guld og grønne skove, hvis de blot indførte markedsøkonomi og åbnede deres markeder, men

udnyttede det i stedet til deres egen fordel. EU's kommende udvikelse mod øst vil følge det samme mønster.

Først skal de østeuropæiske lande have endnu mere af den samme medicin og tilpasse deres økonomi og samfund til EU's indre marked og ØMU'en, den Økonomisk Monetære Union, og først derefter – efter mange år – kan de få del i goderne fra EU's landbrugs politik og strukturfonde.

Et europæisk demokratisk alternativ

Vi tror ikke på, at vi får socialisme i den nærmeste fremtid. Men vi er overbeviste om, at det nuværende styrkeforhold kan ændres i retning af mere demokrati og social retfærdighed.

Globaliseringen er et faktum. Men den vestlige politiske og økonomiske elite søger også at fremme globaliseringen og markedsøkonomien. EU er en del af denne strategi.

Og EU's overnationale strukturer og beslutningsprocesser er med til at hindre nationale/lokale forsøg på at modvirke globaliseringen og dens negative konsekvenser.

Globaliseringen og den økonomiske vækst har skabt sociale og miljømæssige problemer i en størrelsesorden, som kun kan lø-

ses, hvis vi skaber nye politikker og nye måder at samarbejde på.

Fremfor at fremme varernes fri bevægelighed med en omfattende transport og forurening til følge, bør man i virkeligheden søge at udvikle en "reregionaliserings"-politik – dvs. begrænse handelen til lokalt eller regionalt niveau, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt. Dvs. bl.a. sådan at lokal og regional bæredygtig udvikling kommer før fri handel.

Der eksisterer allerede i dag en række internationale, europæiske eller regionale samarbejdsfora, som forsøger at tackle de globale problemer gennem en fælles indsats og på et demokratisk grundlag. Her tænkes såvel på miljø-, som sikkerheds- og menneskeretspolitiske samarbejdsfora.

Det skal være indrømmet, at deres succes ofte er begrænset. Ikke fordi der ikke kan opstilles politikker og målsætninger – selv om også det kan være en vanskelig proces – eller på grund af folkelig modvilje. Men ofte fordi disse politikker og målsætninger kommer på tværs af stormagternes og de transnationale selskabers interesser.

Det er klart, at i og med at EU styrkes som en overnational europæisk stormagt og magtfaktor, vil det og-

så blive vanskeligere at udvikle alternative samarbejdsfora i en europæisk sammenhæng, da EU uvægerligt kommer til at sætte præmisserne for arbejdet og resultaterne.

Derfor er det vigtigt at påbegynde diskussionen om alternativer. Endnu vigtigere er det, fordi EU i dag er en kolos på lerfodder, og selv hvis Unionen overvinder sin nuværende krise, vil dens levetid som andre Unions ikke være evig.

En opløsning af EU uden alternativer kan blive en sikkerhedsmæssigt umådelig farlig sag. Specielt hvis EU bliver tømret endnu mere sammen som overnational statsdannelse.

Ganske vist har de nordiske lande allerede et regionalt alternativ til EU i tilfælde af et fremtidigt demokratisk nordisk nej til EU. Men selv hvis et sådant nej skulle føre til, at de nordiske lande kom til at stå uden for EU, ville afhængigheden stadig være stor.

Nordens fremtid hænger også sammen med udviklingen i det øvrige Europa. Et ustabil og skrøbeligt EU vil kunne underminere sikkerhed og velfærd også i de nordiske lande. Derfor bør debatten om alternativer til EU være et fælles europæisk projekt.

I vores forslag om et demokratisk europæisk samarbejde tager vi

udgangspunkt i en udbygning af de allerede eksisterende samarbejdsfora i Europa og tager ved lære af deres erfaringer.

Vi vil pointere, at vores forslag mere er en vision om en anden slags samarbejde og en anden udvikling end et fuldt færdigt forslag. Vi lægger os heller ikke fast på bestemte samarbejdsformer.

Men der er forskellige forudsætninger, som er vigtige for os: Vi ønsker, at der er flere organisationer og organisationsformer, som gør sig gældende, så al magt ikke igen samles i én organisation i Europa.

Antallet af lande, som samarbejder, og samarbejdets indhold skal udspringe og være begrænset af, hvilke samfundsmæssige opgaver der skal løses. Sådan at man ikke igen får centraliseret magten i en enkelt organisation, som EU stræber henimod.

Det skal være en demokratisk struktur, hvor alle lande har lige rettigheder, og hvor samarbejdet foregår på forskellige niveauer: Vi forestiller os en tre-leddet struktur, hvor man har et ministerråd bestående af ministre fra de nationale regeringer, en parlamentarisk forsamling med parlamentsmedlemmer fra de nationale parlamenter, og en NGO-forsamling bestående af NGO'er og

folkelige organisationer og bevægelser.

Sideløbende med det europæiske og regionale samarbejde skal landene naturligvis fortsat deltage i internationale og globale samarbejdsfora.

Europæiske og regionale råd

Grundliggende er der to typer af problemstillinger. Dem der angår hele Europa, og dem der angår regioner i Europa.

Problemer, der angår hele Europa, er f.eks. fred og sikkerhed, menneskerettigheder, luftforurening, etc., mens de, der angår regioner, f.eks. kan være bekæmpelse af havforurening, udvikling af den regionale infrastruktur, fremme af regional handelsmæssig eller økonomisk udvikling på et bæredygtigt grundlag, energi, arbejdsmarked, ligestilling, uddannelse og kultur.

Men også regional sikkerhedspolitik og fælles u-landspolitik, som kunne være oplagt i f.eks. Nordisk Råd.

Derfor foreslår vi forskellige slags råd. Vi forestiller os følgende europæiske råd:

1. Det Europæiske Råd
2. Det Sikkerhedspolitiske Råd
3. Det Europæiske Miljøråd
4. Det Europæiske Standardiseringsråd

Herudover foreslår vi regionale råd i stil med Nordisk Råd, men naturligvis indrettet efter de særlige regionale behov: Af regionale råd kan der f.eks. dannes et Middelhavs-, Adriaterhavs-, Centraleuropa-, Nordsø-, Østersø- og Barents Regionalråd til at genoprette miljøet i disse egne. Nogle af disse eksisterer allerede.

Det Europæiske Råds primære funktion er at diskutere overordnede politiske problemstillinger. Udover menneskerettigheder f.eks. også indsats mod valutaspekulationer, nye konventioner eller fælles initiativer til fremme af en bæredygtig udvikling.

Det nuværende Europaråd udvidet med de central- og østeuropæiske lande kunne udvikles eller omdannes til at blive et sådant råd.

Menneskerettighederne i Europa skal styrkes ved at lande, der indgår i samarbejdet, må underskrive en ny menneskerettighedskonvention. Den skal styrke de menneskelige rettigheder ved at inddrage såvel individuelle som kollektive rettigheder, politiske, økonomiske og sociale.

En menneskeretskommission skal være tilknyttet rådet og overvåge, at menneskeretskonventionen efterlevs.

Det sikkerhedspolitiske samarbejde OSCE (det tidligere CSCE) er i dag et europæisk råd, hvor bl.a. alle europæiske lande er med, og hvor alle lande er repræsenteret på lige vilkår. Men fordi de vesteuropæiske lande sætter på EU og NATO, fungerer det ikke efter hensigten.

En udvikling af OSCE på dets oprindelige grundlag, med en styrkelse af den konfliktforebyggende side af sikkerhedspolitikken gennem f.eks.

mægling og økonomisk støtte, vil kunne gøre OSCE til et reelt fungerende samarbejdsorgan for fred og sikkerhed i Europa.

Det er i denne sammenhæng vigtigt, at NATO og EU/WEU (Vestunionen) nedlægges, da disse ellers vil dominere møderne og skabe en farlig blokpolitik. Den vestlige magtelite er ved at lægge et nyt jerntæppe ned gennem Europa. Den planlagte EU-udvidelse mod øst vil selvsagt skærpe modsætningerne mellem Rusland og Vesten og dermed virke destabiliserende på situationen i Europa.

Konflikten i eks-Jugoslavien er næsten et klassisk eksempel på, hvorledes blodtænder bliver brugt af stormagterne. Tyskland har brugt EU til at fremme sine interesser i området, og NATO's bombninger af de ser-

biske stillinger i Bosnien er blevet brugt til at berettige NATO's fortsatte eksistens.

I stedet for, at magter mere eller mindre åbenlyst plejer deres interesser i en konflikt ved brug af blodtænder, skal en konflikt løses i et fælles forum, hvor de stridende parter er ligeværdige – i OSCE eller et lignende forum. I et sådant råd skal de ikke-stridende parter arbejde for at mægle bl.a. ved at bruge økonomisk bistand som incitament.

Det Europæiske Miljøråd skal arbejde med forebyggelse og bekæmpelse af miljøforurening og overforbrug af naturens ressourcer. Det kan bl.a. ske gennem udarbejdelse af fælles minimumsregler for udledning af miljøskadelige stoffer og ved at sikre en fortløbende offentlig debat, som kan holde politikere fast på afgivne løfter.

Samtidig skal miljøkonflikter mellem landene behandles. Vi tror ikke på, at det er realistisk, at enkeltlande skal kunne "tvinges" af overnationale beslutninger på miljøområdet. Alle hidtidige erfaringer viser, at nationale regeringer rask væk lader hånt om overnationale diktater og kun lader sig tvinge af et folkeligt pres.

I forbindelse med oprettelsen af miljørådet skal der nedsættes en miljødomstol til at

afgøre tvister, hvis domme alle landene har bundet sig til at ville respektere. Eller landene skal acceptere at overlade miljøtvister til en international domstol (f.eks. domstolen i Haag).

Det Europæiske Standardiseringsråd skal arbejde for ens standarder for komponenter i varer, der produceres, som eksempelvis billedrør i TV og lignende. Det vil kunne bevirke en bedre ressourceudnyttelse, og at der fremstilles færre dårlige produkter. Udgangspunktet kan her være CEN og CENELEC.

Tilbagerulning af Unionen

Enhedslisten er klar over, at disse typer råd langt fra løser alle problemer.

Så længe de kapitalistiske magthavere står så stærkt i Vesteuropa, vil det være dem, der skriver dagsordenen i samarbejdet, hvad enten der er tale om den centralistiske EU-stat eller om rådene.

Schengen-samarbejdet er også et mellemstatsligt samarbejde – styret af EU. En flad struktur sikrer ikke automatisk offentlighed.

Men med et mellemstatsligt – eller mellemregionalt – samarbejde i en flad struktur vil processerne være mere gennemskuelige, og mulighederne for de-

mokratisk indflydelse er større.

Men det er en forudsætning, at EU rulles tilbage, da Unionen ellers vil dominere rådene på alle niveauer. F.eks. kan man i dag risikere, at det bliver EU, der sætter dagsordenen i Nordisk Råd, da de danske, svenske og finske regeringer skal følge EU's politik i stedet for en selvstændig politik.

Men mulighederne for en sådan mere demokratisk udvikling afhænger af en konkret udbygning og styrkelse af det folkelige samarbejde i Europa for et alternativ til EU.

I de senere år har der været en række tegn på en stigende utilfredshed med Unionsudviklingen. Der er også sket en radikalisering af denne utilfredshed, specielt i det sydlige Europa.

Enten i form af flere folkelige aktioner imod de sociale konsekvenser af den økonomiske tilpasning til optagelse i ØMU'en, som f.eks. den franske strejke i december 1995 var udtryk for.

Eller i form af en voksende modstand mod især ØMU'en, militariseringen af EU, eller en egentlig EU-modstand, som ellers hidtil har været svag eller fraværende.

Denne udvikling er en vigtig forudsætning for at kunne skabe et fremtidigt alternativ til EU.

Socialisten

En avis for folk
med hjertet til venstre

- Danmark set nedefra. Politisk journalistik, der når hele landet rundt.
- Fra verdens brændpunkter beretter skribenter, der er engagerede i det, de skriver om.
- Hidsig, men velformuleret debat, der rækker ud over det indspiste venstrefløjs-kævl.
- Magasinet Ratata går hver uge i dybden med et tema.
- På midtersiderne kan du møde levende mennesker, der tænker, for de handler, og slås for det, de tror på.
- Fagligt aktive, græsrodder, anti-fascister og unionsmodtændere kommer til orde.

Union eller demokrati

er udgivet af
Enhedslisten – de rød-grønne

2. udgave, december 1996

Redaktion:
Enhedslistens Europaudvalg

Layout:
Kirsten Sjøstrøm

Tryk:
Avistrykkeriet, Åbyhøj

Enhedslisten – de rød-grønne
Studiestræde 24, 1455 Kbh. K
© 33 93 33 24

Ja tak!

- Jeg vil gerne have tilsendt materiale fra Enhedslisten
- Jeg vil gerne være medlem af Enhedslisten (300 kr. pr. halvår, 150 kr. for arbejdsløse m.fl.)
- Jeg vil gerne prøve Socialisten Weekend (introduktionstilbud: 2 mdr. for 50 kr.)

Navn

Adresse

Sendes
ufrankeret

Modtageren
betaler
porto

Enhedslisten – de rød-grønne

Studiestræde 24
+++0533+++
1045 København K

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk